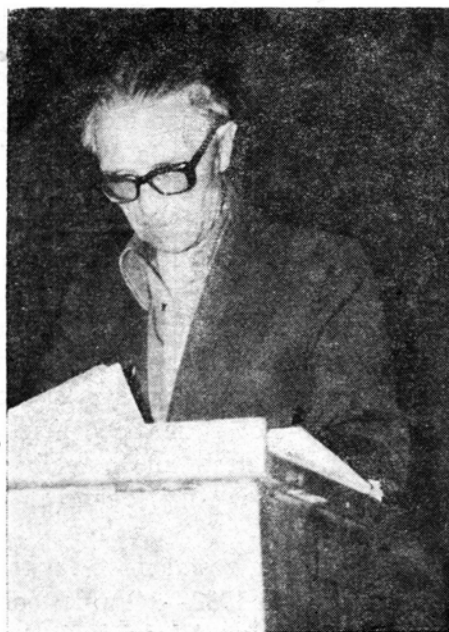

WSPOMNIENIE POŚMIERTNE

W dniu 7 sierpnia 1987 roku odszedł od nas nagle w wieku 83 lat

ANATOL LISTOWSKI

emerytowany profesor zwyczajny, Członek Rzeczywistej Polskiej Akademii Nauk, Członek Korespondent Akademii Nauk Rolniczych NRD, odznaczony krzyżami Polonia Restituta (Oficerskim 1955 r., Komandorskim 1964 r., Komandorskim z Gwiazdą 1985 r.). Orderami Sztandaru Pracy (kl. II 1959 r., kl. I 1977 r.) oraz licznymi orderami i odznaczeniami.

W Zmarłym straciliśmy aktywnego do ostatnich chwil swego życia wybitnego specjalistę z zakresu fizjologii rozwojowej i uprawy roślin, nauczyciela i wychowawcę kilku pokoleń pracowników nauki, autora cenionych rozpraw naukowych i opracowań monograficznych.

We wspomnieniu pośmiertnym ten Wielki Uczony przemówił własnymi słowami z życiorysu załączonego do testamentu.

Życiorys

Urodziłem się 15 X 1904 r. w Hrubieszowie (obecnie woj. zamojskie). W czasie pierwszej wojny światowej trzy niższe klasy w Gimnazjum Macierzy z polskim językiem wykładowym w Kijowie. Powrót do kraju w roku 1919 — potem Gimnazjum w Zamościu — tamże matura w 1923 r.

Studia wyższe na wydziale filozoficznym UJ (botanika). W pracowni Prof. K. Roupperta, prof. botaniki na wydziale rolniczym UJ i pod Jego kierunkiem wykonałem pracę nad „Wpływem barwnego światła na rozwój protonemy mchów” (jak mnie mówiono jeszcze cytowana w literaturze biologicznej). Przyjęta przez PAU i drukowana w biuletynie PAU została uznana jako praca doktorska (doktorat nadany w 1929 r.).

Miałem wówczas zamiar pracować dalej nad mchami, pozostając w Zakładzie jako asystent-wolontariusz. Śmierć Ojca (generała dywizji W. P.) i zmiana sytuacji życiowej, zmusiła do przyjęcia pracy płatnej. Dzięki Prof. Rouppertowi zostałem pracownikiem na prywatnej Stacji Hodowli Ziemiaków i Zbóż koło Dębicy w majątku E. Raczyńskiego. Zdecydowało to o całym moim życiu z racji zmiany kierunku zainteresowań. Było to pierwsze zetknięcie z hodowlą roślin, uprawą i doświadczalnictwem rolniczym. Kierunek ten, nauki „stosowanej” jak to wówczas określano, ciekawy naukowo, wzbudził zainteresowanie rolnicze. Temu kierunkowi pozostałem wierny, nazwałem sam siebie „zrolniczałymbotanikiem”. Stąd zapewne przyrodniczo-biologiczne podejście do rolnictwa i nauk o uprawie roślin, przy utrzymaniu zainteresowań do analizy i obserwacji procesów u roślin uprawnych pod kątem rozwojowo-fizjologicznym a więc i problematyki zmienności.

Po kilku latach pracy jako hodowca, zostałem st. asystentem Katedry Uprawy Roślin P. Lwowskiej w Dublanach (lata 1932—34) a następnie adiunktem Katedry Hodowli Roślin i Doświadczalnictwa na Wydziale Rolniczym UJ, prowadząc równocześnie wykłady z odmianoznawstwa i warzywnictwa. W r. 1939 — aresztowany przez Gestapo w grupie Prof. UJ („Sonderaktion Krakau”) — obóz koncentracyjny w Sachsenhausen a następnie w Dachau. Po zwolnieniu jesienią 1940 r. pracowałem do końca okupacji w Izbie Rolniczej. Udział w ruchu oporu (w ramach organizacji „Unia”) — cywilnym ruchu oporu. W roku 1943 na polecenie Rektora Tajnego UJ Prof. Szafera zorganizowałem tajny wydział rolniczy, kierując nim i równocześnie wykładając do końca okupacji.

Po wojnie przystąpiłem do pracy w UJ. Mimo, że Kraków ocalał nasz Wydział został kompletnie zniszczony. Objąłem Zakład Uprawy Roślin organizując go od podstaw. Równocześnie współpracowałem z Państwowymi Zakładami Hodowli Roślin ratując pozostawione materiały hodowlane na Śląsku, tamże organizując kilka Stacji, obsadziłem je moimi uczniami z tajnego nauczania, przez kilka jeszcze lat do r. 1949 kierując rozwijającymi się pracami. W r. 1946 habilitowałem się w zakresie hodowli i odmianoznawstwa na podstawie prac wykonanych jeszcze przed wojną — które nie zdążyłem ukończyć i opracować — były to prace nad wpływem suszy i krótkiego dnia na rozwój jęczmienia, które ukazały się po wojnie w Roczn. Nauk Rolniczych (T. 65, 1952). W r. 1947 zostałem mianowany prof. nadz. Uprawy Roślin na Wydziale Rolniczym UJ (w r. 1954 zwyczajnym).

Gdy w 1951 r. rozpoczęto organizację bardziej specjalistycznych Instytutów Rolniczych przy Min. Rolnictwa, zaproponowano mi zorganizowanie Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG). W związku z tym przenieśliśmy się do Warszawy, (a również z UJ na analogiczną katedrę uprawy szczegółowej na SGGW). Gdy w r. 1958 główny ośrodek IUNG-u umiejscowiony został w Puławach zrezygnowałem z katedry. Kierowałem Instytutem do końca 1968 r. Jesienią 1968 r. przestałem być Dyrektorem Instytutu, tracąc jednocześnie możliwości pracy doświadczalnej w Puławach. W połowie roku 1969, przyjąłem etat sam. prac. nauki w Instytucie Ziemiaka (w Jadwisinie k. Warszawy). Pracowałem tam do emerytury na etacie, a również potem tj. do czasu przeniesienia się do Krakowa. W Instytucie Ziemiaka miałem możliwości pracy czego efektem było kilka ciekawych moim zdaniem prac doświadczalnych w dziedzinie fizjologii rozwojowej ziemiaka jak i znalazłem ogólną życzliwą atmosferę. Od r. 1974 jestem na emeryturze.

Działalność w PAN. W r. 1952 zostałem powołany na członka kores. utworzonego PAN. W 1954 zostałem członkiem Niemieckiej Akademii Rolniczej. W r. 1965 — wybrany przez Wydział członkiem rzeczywistym PAN. W latach 1960—65 byłem sekretarzem V Wydziału a w okresie 1965—68 v-prezesem PAN (dojeżdżając z Puław). W następnej kadencji 1968—71 byłem jeszcze członkiem Prezydium.

W okresie następnych jeszcze kilku lat (do czasu przeniesienia się do Krakowa) współpracowałem z V Wydziałem aktywnie jako członek Sekretariatu Wydziału. Wreszcie przez kilka lat byłem Przewodniczącym Komitetu Hodowli, Uprawy i Fizjologii Roślin V Wydziału.

(Odpis z oryginału życiorysu Profesora Anatola Listowskiego dołączonego do testamentu z 1978 r.).

Włodzimierz Starzecki